

ПЕДАГОГІЧНИЙ АЛЬМАНАХ «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА»

Збірник матеріалів

**V Всеукраїнської конференції
здобувачів вищої освіти і молодих учених**

(6 листопада 2025 року)

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Державний заклад
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені К. Д. УШИНСЬКОГО»

ФАКУЛЬТЕТ ДОШКІЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ
КАФЕДРА СІМЕЙНОЇ ТА СПЕЦІАЛЬНОЇ
ПЕДАГОГІКИ І ПСИХОЛОГІЇ

Збірник матеріалів
V Всеукраїнської конференції
здобувачів вищої освіти і молодих учених

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ:
ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА

Випуск 5
6 листопада 2025 року

Одеса
Видавництво ТОВ «Лерадрук»
2025 рік

Рекомендовано до друку Вченою радою університету Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського» (протокол №5 від 30.10.2025).

Рецензенти:

Листопад О. А. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри дошкільної педагогіки, ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського»;

Бабчук О. Г. – кандидат психологічних наук, доцент, завідувач кафедри психології та педагогіки, Одеський державний університет внутрішніх справ.

Педагогічний альманах «Актуальні проблеми дошкільної освіти: теорія та практика»: збірник матеріалів V Всеукраїнської конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених (6 листопада 2025 року). Одеса: Видавництво ТОВ «Лерадрук», 2025. Вип. V. 272 с.

ISBN: 978-617-7768-55-4

Організаційний комітет:

Богуш А. М. – дійсний член НАПН України, доктор педагогічних наук, професор (голова);

Сторож В. В. – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри сімейної та спеціальної педагогіки і психології (заступник голови);

Кавиліна Г. К. – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри сімейної та спеціальної педагогіки і психології (відповідальний секретар);

Булгакова О. Ю. – доктор психологічних наук, доцент, декан факультету дошкільної педагогіки та психології;

Тубичко Ю. О. – старший викладач кафедри сімейної та спеціальної педагогіки і психології.

Матеріали збірника відображають наукові дослідження і їх результати, здобуті в процесі науково-дослідної роботи студентів та молодих науковців, які навчаються у закладах вищої освіти України.

Відповідальність за зміст, точність цитат, прізвищ і представлених даних несе автор.

ЗМІСТ

Розділ І. Теоретичні аспекти дошкільної освіти у сучасному вимірі

<i>Архипенко І. В.</i> Розвиток навичок дружньої взаємодії у дітей дошкільного віку в процесі організації ігрової діяльності.....	6
<i>Драгой Л. О.</i> Особливості етнічної толерантності у дітей дошкільного віку.....	12
<i>Ковиліна В. Г., Ковригіна О. В.</i> Роль фольклорних традицій у становленні емоційної культури дітей дошкільного віку.....	17
<i>Кудрявцева О. А., Дибець А. Л.</i> Ігри спортивного характеру як інструмент розвитку фізичних якостей дітей старшого дошкільного віку.....	24
<i>Кудрявцева О. А., Казімірчук Г. Є.</i> Вплив ігрової діяльності на формування уявлень старших дошкільників про український національний одяг.....	32
<i>Сторож В. В.</i> Цифрова залежність дітей дошкільного віку.....	40

Розділ ІІ. Інноваційні методи та технології у просторі дошкільної освіти

<i>Березовська Л. І., Потапчук Т. В.</i> Теоретичне обґрунтування педагогічних умов формування толерантності майбутніх вихователів на засадах педагогіки партнерства.....	49
<i>Безпрозвана Г. О.</i> Формування мовно-мовленнєвої особистості вихователя ЗДО.....	56
<i>Бабчук М. І., Кузьменко О. С.</i> Формування образу тіла як психологічний процес у осіб, залучених до танцювальної діяльності.....	62
<i>Мельник С. Х.</i> Традиційні і нетрадиційні методики загартування дітей дошкільного віку та методика їх використання.....	68
<i>Начева Ю. В.</i> Літературні ігри як метод формування художньо-мовленнєвої компетенції у дітей передшкі-	

4. Каміненко В. Роль оцінки у формуванні взаємовідносин старших дошкільників. *Дошкільне виховання*. 2023. №7. С. 14-16.

5. Про затвердження Базового компонента дошкільної освіти в Україні. Наказ МОН від 12.01.2021 року № 33. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/bazoviy-komponent-doshkilnoyi-osviti-v-ukrayini>

6. Тарасенко Г.С. Організація дитячої ігрової діяльності в контексті наступності дошкільної та початкової освіти: навчально-методичний посібник Київ : ВД «Професіонал», 2023. 320 с.

ОСОБЛИВОСТІ ЕТНІЧНОЇ ТОЛЕРАНТНОСТІ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Магістрантка Л. О. Драгой

Проблема формування етнічної толерантності у сучасному суспільстві набуває особливого значення, адже світова спільнота дедалі частіше стикається з викликами, пов'язаними з міжкультурною взаємодією, зростанням міграційних процесів, необхідністю мирного співіснування представників різних національностей, мов і культур. Україна, як поліетнічна держава, у якій проживають десятки народів і народностей, потребує формування в підростаючого покоління стійкої позиції поваги до культурного розмаїття [1]. Особливої уваги в цьому контексті заслуговує дошкільний вік, оскільки саме в цей період закладаються основи особистісного розвитку, моральної свідомості та соціального сприйняття інших людей.

Етнічна толерантність визначається як готовність і здатність особистості приймати представників інших етносів без ворожості, поважати їх право на відмінність, визнавати рівність усіх народів. Вона передбачає визнання того,

що культурні, мовні та поведінкові відмінності не є підставою для оцінки людини як «кращої» чи «гіршої» [2]. У науковій літературі це поняття розглядається як складова соціальної компетентності, моральної культури та гуманістичного світогляду (Г. Солдатова, В. Лабунська, О. Бабчук, В. Бойко). Формування етнічної толерантності починається з раннього дитинства, коли дитина засвоює зразки поведінки, емоційні реакції та оцінки дорослих, спостерігаючи їхнє ставлення до інших людей.

Дошкільний вік є сенситивним періодом розвитку моральних якостей і соціальних почуттів. Саме в цей час у дітей формується здатність до емпатії, співпереживання, прийняття іншого. Дитина активно засвоює соціальні норми, починає розуміти значення таких понять, як «добро», «дружба», «взаємодопомога». Водночас саме у дошкільному віці виникають перші уявлення про етнічну належність свою і чужу. Зазвичай ці уявлення спираються на зовнішні ознаки (колір шкіри, мову, одяг, імена), а також на оцінки дорослих, які дитина спостерігає в родині чи соціальному оточенні. Якщо дорослі демонструють повагу до інших культур, дитина переймає цей досвід як норму. Якщо ж дитина стикається з проявами зневаги або упередженості, то схильна наслідувати їх [3].

Психологи виділяють три основні компоненти етнічної толерантності: когнітивний, емоційно-оцінний і поведінковий. Когнітивний компонент включає знання про інші народи, їхні традиції, особливості побуту та культури. Емоційно-оцінний компонент охоплює емоційне ставлення до представників різних етносів симпатію, інтерес, співчуття чи, навпаки, відторгнення. Поведенковий компонент виявляється у готовності до співпраці, спільної гри, допомоги іншим, у відсутності дискримінаційних дій. Для дітей дошкільного віку провідним є саме емоційний компонент, адже мислення в цьому віці конкретно-образне, а поведінка значною мірою визначається емоційними враженнями [4].

Виховання етнічної толерантності у дошкільників неможливе без створення відповідного виховного середовища, яке сприяє прояву позитивних емоцій, взаємоповаги та дружби. Важливим є створення у групі дитячого садка атмосфери прийняття, де кожна дитина, незалежно від національності, мови чи культурного походження, почуватися комфортно. Вихователь має виступати взірцем толерантної поведінки, демонструвати повагу до різноманіття, запобігати виникненню образливих висловлювань або дій. Слова і поведінка педагога формують у дітей уявлення про те, що всі люди різні, але рівні [8].

Важливу роль у формуванні етнічної толерантності відіграє використання етнокультурного матеріалу у навчально-виховному процесі: знайомство з казками, піснями, святами, народними іграми різних народів. Це не лише розширює знання дітей про світ, а й викликає позитивні емоції, інтерес, повагу до інших культур [6]. Під час таких занять діти дізнаються, що в усіх народів є свої традиції, але всі вони вчать любові, доброті, взаєморозумінню. Особливо ефективними є спільні свята типу «День дружби народів», «Подорож у країну казок світу», які сприяють розвитку почуття єдності й відкритості до іншого.

Дуже важливо, щоб діти мали можливість спілкуватися з ровесниками різного етнічного походження. Саме у спільній грі формуються найглибші соціальні навички співпраці, взаємодопомога, терпимість. В ігрових ситуаціях дитина вчиться розуміти іншого, домовлятися, вирішувати конфлікти мирним шляхом. Відтак ігрова діяльність є потужним засобом розвитку етнічної толерантності. Наприклад, сюжетно-рольові ігри «Подорож у різні країни», «Друзі з різних народів» або створення спільних творчих проєктів сприяють закріпленню позитивних установок.

Серед ефективних методів виховання етнічної толерантності у дошкільників варто назвати казкотерапію, арттерапію, використання фольклорних елементів, народної

символіки, бесіди, перегляд мультфільмів з подальшим обговоренням моральних висновків. Такі форми діяльності дозволяють дитині не лише дізнаватися нове, але й емоційно переживати, співпереживати героям, порівнювати їхні дії зі своїми. Поступово формується здатність бачити в іншому не «чужого», а потенційного друга.

Розвиток етнічної толерантності неможливий без формування емпатії здатності відчувати емоційний стан іншої людини. Через спеціальні вправи, малюнкові завдання, інсценування педагог може навчати дітей розпізнавати емоції інших, висловлювати підтримку, допомагати у складних ситуаціях. Це створює підґрунтя для виникнення дружніх стосунків між дітьми різних національностей. Підтримка емпатійного ставлення стає гарантією того, що дитина у дорослому житті буде здатною до гуманних форм спілкування [7].

Важливим чинником є співпраця педагогів із батьками. Родина має бути партнером дитячого садка у справі виховання толерантності. Саме вдома дитина отримує перші уявлення про добро і зло, про ставлення до людей інших національностей. Тому батькам варто проводити спільні етнокультурні заходи, брати участь у святах, розповідати дітям про традиції різних народів, показувати приклади дружніх взаємин. Якщо дитина бачить у сім'ї приклад поваги до інших, вона переймає ці цінності природно, без примусу [8].

Діагностика рівня етнічної толерантності у дітей дошкільного віку здійснюється переважно через спостереження за поведінкою у спільній діяльності, у грі та на заняттях. Оцінюються прояви позитивних емоцій, готовність до взаємодії, реакції на «іншого». Дослідники також використовують адаптовані проєктивні методики наприклад, тест «Кольорові люди», де дитина вибирає, з якими персонажами різного кольору шкіри вона хотіла б гратися; або гру «Дружба без кордонів», у якій дитина малює своїх дру-

зів. Позитивні реакції, відсутність агресії чи уникання, інтерес до інших культур свідчать про високий рівень толерантності.

Отже, розвиток етнічної толерантності у дітей дошкільного віку є важливим завданням сучасної освіти, спрямованим на виховання гуманістично орієнтованої особистості, здатної до мирного співіснування і взаємоповаги. Етнічна толерантність у дошкільників виявляється у позитивному емоційному ставленні до людей різних національностей, у готовності до співпраці, у відсутності негативних стереотипів. Вона формується під впливом виховного середовища, прикладу дорослих і спільної діяльності дітей. Саме тому педагогічна робота має бути системною, цілеспрямованою, побудованою на принципах доброзичливості, рівності та прийняття. Розвиток етнічної толерантності в дошкільному віці є запорукою становлення у майбутньому соціально зрілої, моральної та відкритої до світу особистості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Аксьонова В.І. Етнічна толерантність як необхідність позитивного сприйняття європейських цінностей. *Гуманітарний вісник ЗДІА*. 2018. Вип. 73. С. 88-95
2. Бабчук О.Г., Шоу Бінґбінґ Феноменологія міжетнічної толерантності. *Перспективи та інновації науки*. Серія «Психологія». 2022. № 10 (15). С. 378-387.
3. Капітан Л.І. Виховання толерантності в дітей старшого дошкільного віку в контексті сучасної освітньої парадигми. *Науковий вісник Мукачівського державного університету*. 2016. С. 81–89.
4. Лендел М.І., Щербан Т.Д. Деякі аспекти вивчення проблеми толерантності, етнічної толерантності у психології. *Проблеми сучасної психології*. 2013. Вип. 21. С. 328-338.
5. Ляпунова В., Негрій І. Роль толерантності у формуванні національної ідентичності дітей старшого дошкільного віку. *Науковий вісник мелітопольського державно-*

го педагогічного університету. № 1 (32). 2024. С.117-123.

6. Лозова О.М. Прояви етнокультурної толерантності у кроскультурному дослідженні перцепції. Людські цінності і толерантність у сучасному світі: міжконтинентальний діалог інтелектуалів: матеріали міжнародної науково-практичної конференції. Київ: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2011. С. 63-66.

7. Психологія толерантності особистості (на матеріалі дослідження студентів): монографія / В. М. Павленко, М. М. Мельничук; авт. післямови проф. В. Ф. Моргун. Полтава: ФОП Мирон І. А., 2014. 244 с.

8. Скрипник Н. І. Виховання толерантних взаємостосунків дітей старшого дошкільного віку : навчально-методичний посібник. Умань : ПП Жовтий, 2011. 99 с.

РОЛЬ ФОЛЬКЛОРНИХ ТРАДИЦІЙ У СТАНОВЛЕННІ ЕМОЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

**К. пед. н., доц. В. Г. Ковиліна
Магістрантка О. В. Ковригіна**

У сучасних умовах реформування дошкільної освіти особлива увага приділяється всебічному розвитку дитини, зокрема її емоційній сфері, яка визначає здатність до співпереживання, чуйності, регуляції поведінки та формування моральних почуттів. Разом із тим спостерігається недостатнє використання національного культурного надбання, яке має значний потенціал у вихованні духовно багатішої особистості. Український народний фольклор — колискові пісні, казки, прислів'я, загадки, народні ігри — виступає природним засобом впливу на емоційну сферу дошкільника, сприяючи формуванню його емоційної культури та національної ідентичності. Це обумовлює актуальність дос-

Збірник матеріалів
V Всеукраїнської конференції
здобувачів вищої освіти і молодих учених

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ:
ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА

Випуск 5

6 листопада 2025 року

Виготовлено з готового оригінал-макету
Технічне редагування матеріалів збірника – О.І. Кисельова.

Підписано до друку 03.11.2025 р. Папір офсетний. Формат 60×90/16.
Гарнітура «Times New Roman». Ум.-друк. арк. 16,3.
Тираж 300 прим. Зам. № 37.

Видавництво ТОВ «Лерадрук»
Свідоцтво ДК № 2645 від 11.10.2006 р.
м. Роздільна, вул. Європейська, 44.
E-mail: leradruk@gmail.com